

УДК 330.341.1:330.322

ББК 65.291.551:65.263

Вермієнко Т.Г., Петіна Л.В.

(Vermienko T.G., Petina L.V.)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ІНВЕСТИВАННЯ INNOVATION AS AN INVESTMENT OBJECT

Херсонський державний аграрний університет
Міністерства аграрної політики та продовольства України

Кафедра фінансів

73006 м. Херсон

вул. Рози Люксембург, 23

тел. (0552) 41-62-16

tanya-v78@meta.ua

Анотація. Стаття спрямована на дослідження тенденцій розвитку сучасного стану інноваційної діяльності в Україні та надано пропозиції щодо активізації інноваційної діяльності та методів інвестування.

Ключові слова: інвестування, інноваційна діяльність, інвестори, бюджетне фінансування.

Annotation. Article aims to study trends in the current state of innovation in Ukraine and provided suggestions to enhance innovation and investment methods.

Key words: investment, innovation, investors, budget financing.

Вступ. Інноваційний розвиток економіки комплексно об'єднує виробництво, науку, освіту, управління, фінанси, культуру та інші складові суспільного життя. Невід'ємною складовою стратегії інноваційного розвитку економіки є інноваційна політика, що насамперед ґрунтується на створенні сприятливого інвестиційного клімату, а також формуванні дієвих структур для її реалізації і налагодження ефективного механізму

взаємодії між ними, тобто формування сприятливих умов для функціонування суб'єктів інноваційної діяльності та розвитку підприємництва у інноваційній сфері.

Використання інновацій має істотний вплив на економічний розвиток країни в напрямі прискорення структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості й забезпечення фінансової безпеки країни у світовій економічній системі. На сьогодні дедалі більша увага приділяється створенню сприятливих умов для розгортання інноваційних процесів. Одними з найефективніших стимулів активізації інноваційної діяльності стають фінансові, тому питання, пов'язані з формуванням і вдосконаленням системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності й пошуком перспективних джерел її фінансування, набувають актуальності.

Серед сучасних досліджень, які висвітлюють різні аспекти інноваційних процесів закладені в роботах відомих вчених, а саме: О. Жилінської, Д. Кларка, М. Кондратьєва, О. Кондрашова, О. Лапко, С. Онишко, В. Осецького М. Туган-Барановського, Г. Фрідмана та ін. В сучасних умовах більш поглиблених наукових досліджень потребують питання щодо визначення пріоритетності державної підтримки інноваційної діяльності, застосування непрямих методів стимулювання залучення інвестицій в інноваційну сферу тощо.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення тенденцій розвитку сучасного стану інноваційної діяльності в Україні та надання пропозицій щодо стимулювання інвестування її.

Результати. Інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження

нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

Інноваційна сфера України зберігає життєздатність і тенденцію розвитку, незважаючи на існуючі труднощі, і цьому сприяють як ринкові, так і адміністративні важелі. Що стосується інвестиційних аспектів інноваційної діяльності, то вагоме значення при цьому повинно належати державі. В нашій країні інноваційна інфраструктура ще недостатньо розвинена, не охоплює всі ланки інноваційного процесу і не має систематичного підходу до забезпечення відповідними послугами у сфері інноваційної діяльності.

Одним із найважливіших заходів щодо активізації інноваційної діяльності є забезпечення належного рівня фінансування й інвестування наукової та інноваційної сфери. Інвестування капіталів в нові технології дозволить істотно активізувати виробничу активність, збільшити кількість робочих місць, а також, що особливо важливо, стимулюватиме інноваційний розвиток підприємств, організацій, а отже, розвиток регіонів та економіки країни загалом. Як відомо, для досягнення помітного впливу на розвиток економіки рівень такого фінансування має перевищувати 0,9 % ВВП. У цих умовах інновації починають відігравати не лише соціокультурну й пізнавальну роль, а ще й економічну. В Україні рівень фінансування НДР становить близько 1,5 % ВВП. Для порівняння: в Швейцарії, Фінляндії і Швеції наукоємність ВВП становить 2,67 – 3,86 %.

Слід зазначити, що формами інвестування інноваційної діяльності є:

- державне (комунальне) інвестування, яке здійснюється органами державної влади або органами місцевого самоврядування за рахунок бюджетного засобу та інших засобів відповідно закону;

- комерційне інвестування, яке здійснюється суб'єктами господарювання за рахунок власних або позикових засобів із метою розвитку бази підприємництва;

- соціальне інвестування, яке здійснюється в об'єкти соціальної сфери та інших невиробничих сфер;

- іноземне інвестування, яке здійснюється іноземними юридичними особами або іноземцями, а також іншими державами;

- загальне інвестування, яке здійснюється суб'єктами України разом із іноземними юридичними особами або іноземцями.

Загальні умови реалізації інвестицій в Україні визначаються законом. Фінансування науково-технічної діяльності в усьому світі є прерогативою держави. Вона свідомо бере на себе зобов'язання щодо фінансування НДР, оскільки на цьому капіталомісткому й неприбутковому етапі інноваційного процесу для приватного сектору відсутні вагомі стимули інвестування власного капіталу.

В Україні діє Державне агентство України з інвестицій та розвитку, який є центральним органом виконавчої влади у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності. У 2011 р. обсяг бюджетних асигнувань Державних інвестицій було затверджено Законом України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» (із змінами) за бюджетними програмами в загальній сумі 1 158 894,5 тис. грн. У тому числі за такими бюджетними програмами: державна підтримка реалізації інноваційних та інвестиційних проектів у реальному секторі економіки через механізм здешевлення кредитів – 250 000 тис. грн.; утримання регіональних центрів інноваційного розвитку – 13 857,3 тис. грн.; керівництво та управління у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності – 17 755,2 тис. грн.; заходи щодо формування позитивного інвестиційного іміджу України – 47 282 тис. грн.; державна підтримка реалізації національних проектів на умовах спів фінансування – 620 000 тис. грн. Як свідчать результати діяльності Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України за 2011 рік, заплановані обсяги фінансування не були виконані. Отже, наша держава не має необхідного обсягу бюджетних

коштів для фінансування в повному обсязі інноваційної діяльності. Через це важливим завданням стає стимулювання інвестицій у інноваційний процес. 6 квітня 2011 року під час презентації Інвестиційної реформи за участі Президента України було оголошено завдання залучити в економіку України прямі іноземні інвестиції в обсязі 7,5 млрд. доларів США за підсумками 2011 року.

Починаючи з 1 грудня 2011 року в Україні почав функціонувати сервіс «єдиного інвестиційного вікна» – механізм, за допомогою якого значно скорочується шлях інвестора на український ринок. Вперше були проведені максимальні публічні відкриті тендери, які забезпечили широку участь авторитетних міжнародних учасників та економію бюджетних коштів. За даними НБУ в економіку України протягом 2011 року залучено 7,37 млрд. доларів США іноземних інвестицій (з них 6,61 млрд. доларів США – прямі інвестиції, а 0,76 млрд. доларів США – портфельні інвестиції). Станом на 1 жовтня 2012 року в економіку України іноземними інвесторами внесено 52673,8 млн. дол. США. Інвестиції надійшли зі 125 країн світу, основні з них наведені у таблиці 1. Так, найбільшим інвестором України в 2012 році, як і за останні 3 роки, виявився Кіпр. Обсяг його інвестицій становить 28,6 % від суми всіх іноземних інвестицій.

Найбільш привабливими для інвесторів є традиційні галузі економіки. Це, перш за все, металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Разом із тим, дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, сонячна енергетика, виробництво біопалива, телекомунікації, логістика та деякі інші.

Таблиця 1

Основні країни-інвестори України на 01.10.2012 р.

Назва країни	Обсяги прямих інвестицій (млн. дол. США)	У % до підсумку
Усього	52673,8	100
у тому числі		
Кіпр	15075,5	28,6
Німеччина	7432,7	14,1
Нідерланди	5040,8	9,6
Російська Федерація	3706,1	7,0
Австрія	3300,7	6,3
Франція	2396,0	4,5
Велика Британія	1805,7	3,4
Віргінські острови (Брит.)	1796,8	3,4
Швеція	1578,6	3,0
Швейцарія	1085,1	2,1
США	1045,0	2,0
Італія	975,7	1,9
Польща	878,7	1,7
Інші країни	6556,4	12,4

Нинішня ситуація, що склалася в економіці України, свідчить про те, що за наявності в країні значних фундаментальних і технологічних наробіток, відбувається зниження активності інноваційної діяльності, пов'язаної передусім із браком власних коштів у підприємств і обмеженістю бюджетного фінансування. Вирішення наявної на сьогодні проблеми збільшення обсягів вітчизняного виробництва можна зумовити двома чинниками: збільшенням купівельної спроможності підприємств і

населення і зростанням конкурентоспроможності товарів вітчизняного виробника на внутрішньому і зовнішньому ринках. Інноваційний шлях розвитку економіки якраз і забезпечує цю конкурентоспроможність шляхом постійного оновлення технологій, товарів і послуг різноманітного призначення, стабілізацією і розширенням ринків збуту, ефективним використанням науково-технічного потенціалу і стимулюванням його зростання. В активізації інноваційної діяльності дуже зацікавлений підприємець, адже це випуск нових і конкурентоздатних видів товарів, який дає йому гарантований прибуток, швидке повернення вкладених коштів, накопичення вільного капіталу і можливість його вкладення у розширення виробництва; працівник, адже це – нові робочі місця, гарантована і своєчасно виплата заробітної плати; споживач – він отримує доступ до нових видів товарів із кращими споживацькими якостями; і нарешті – держава, оскільки розвиток інноваційної діяльності це збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, надходження до держави іноземного капіталу у вигляді прямих інвестицій.

Висновки. На сьогодні в Україні спостерігається недостатній обсяг бюджетного фінансування інноваційного розвитку. Так, у Європі інвесторами інноваційних проєктів виступають переважно банківські групи, інституційні інвестори (об'єднання страховиків, пенсійні фонди), які намагаються диверсифікувати свої традиційні інвестиції в акції й облігації, фонди інвестиційного капіталу та регіонального розвитку. В Україні фінансовий ринок лише починає формуватися та, на жаль, не є потужним джерелом інвестицій. Також через недовіру до банківської системи ситуація з доступом до фінансових ресурсів стала незадовільною.

Із метою спрямування власних ресурсів підприємств і фінансових ресурсів, які обертаються на фінансовому ринку, у напрямі ризикованої інноваційної діяльності потрібно створення системи відповідних стимулів. В Україні питання стимулювання інвестування інноваційної діяльності не

вирішені й потребують подальших розробок із метою створення необхідного арсеналу стимулів та їх ефективної реалізації. Заходи щодо стимулювання недержаного інвестування науково-технічної та інноваційної діяльності повинні гармонійно поєднуватись із традиційними підходами прямої бюджетної підтримки і створювати можливості активного спрямування усіх наявних джерел ресурсів на інноваційне оновлення виробництва, адже від обсягів оновлення основного капіталу залежать темпи й обсяги нарощування ВВП, а отже, й економічне зростання країни.

Література.

1. Дані Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Дані Державного агентства України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/>
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
4. Юркевич О.М. Інноваційне спрямування інвестиційного потенціалу фінансових інститутів / Юркевич О.М. // Фінанси України. – 2010. - №10. – С. 81-86.
5. Кабанов В.Г. Активізація фінансових інвестицій як складова стратегії стабілізації та зростання економіки / Кабанов В.Г. // Фінанси України. – 2010. - №5. – С.39-47.

Рецензенти:

Танклевська Н.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Херсонського державного аграрного університету

Миколайчук Н.С. – доктор економічних наук, професор,

Дані про авторів:

Вермієнко Т.Г. – к.е.н., доцент Херсонського державного аграрного університету. 73000 м. Херсон, вул. Ушакова, б.26/2, кв.124. т. 066-451-86-17. e-mail: tanya-v78@meta.ua.

Петіна Л.В. – к.е.н., доцент Херсонського державного аграрного університету. 73006 м. Херсон, вул. Рози Люксембург, буд. 23, кафедра фінансів. т. 066-207-39-46. e-mail: zvarich-ljuba@rambler.ru.